

VITTEPRAETJE

mededelingen
voor en door de leden van
HERDEREWICH
oudheidkundige vereniging

VITTEPRAETJE

1e jaargang - nr 1 - september 1996
mededelingen 64

Inhoud	blz
Inhoudsopgave/agenda	1
Hoe komen ze nou aan zo'n naam.	2
Bij de start..., door de voorzitter	3
Mededelingen nr 64	4
Welkom in Huizen, de stad aan het water, de najaarsexcursie	5
Lierke Plezierke, een verslag	6
De groenteveiling van Harderwijk door J. van der Spek	9
Lezing tijdmeting, ledenbijeenkomst	15
Holland	15
Contactadressen werkgroepen	16

AGENDA

12-09-1996 (donderdag) Ledenbijeenkomst Plantagekerk, 20.00 uur

Lezing over tijdmeting door de heer F.J.Reith uit Ermelo (zie blz 15)

14-09-1996 (zaterdag) Open Monumentendag. Ditmaal een fietstocht langs de verschillende kerken van Harderwijk.

05-10-1996 (zaterdag) Excursie naar Huizen (N-H). Start met eigen vervoer te 13.30 uur. Zie verder blz 5.

12-11-1996 (dinsdag) Ledenbijeenkomst Plantagekerk, 20.00 uur

Lezing over "Kunstzinnig leven op de Veluwe?" door de heer Klaas Roodenburg.

15-11-1996 vóór deze datum uw kopij voor VITTEPRAETJE voor het 1e kwartaal 1997 bij het secretariaat!

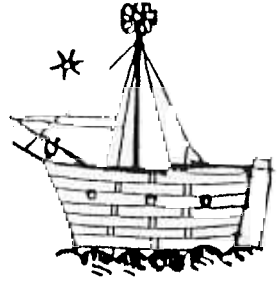
Hoe komen ze nou aan zó'n naam...

dat vraagt u zich wellicht af ?

Daarom een korte verklaring.

Het geheel is een taalkundige vrijheid gebaseerd op het logo van de vereniging, 'de Kogge'. Zoals u weet komt dit van het oude stadszegel van de Stad Harderwijk.

Met de kogge, een schip uit de Hanze-tijd, voeren Harderwijker kooplieden naar o.a. Scandinavië om handel te drijven.

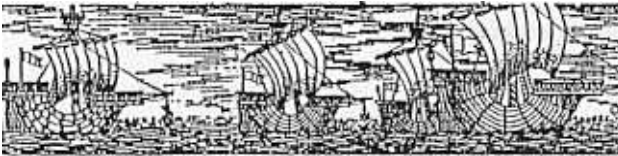

Op de zuidpunt van het Zweedse schiereiland Schonen, kreeg Harderwijk een eigen 'Vitte'. Dit is een stuk land waarop kooplieden woonden en werkten. Er stonden pakhuizen, winkels, kramen en werkplaatsen, voor bijvoorbeeld timmerlieden, schoenmakers en kleermakers.

Op de Vitte woonde ook de voogd. Hij zorgde ervoor dat de bewoners zich aan de wetten hielden. Hij was de rechter die bij ruzies besliste wie er gelijk had. Bij een vechtpartij of diefstal moest hij als politieagent optreden en proberen de zaak op te lossen. Er golden dezelfde wetten en vrijheden als in de stad Harderwijk.

De kooplieden waren soms maandenlang van huis en hadden tijdens hun verblijf op de Vitte elkaar veel te vertellen. Ook na terugkeer van de reis werden er, als zij elkaar in de stad troffen, vele (soms sterke) verhalen verteld.

De Vitte, een plaats uit een ver verleden en ver weg gelegen van Harderwijk. Hier dus de relatie *Vitte - Kogge - Herderewich*.

Is niet het gezegde: "Wie verre reizen maakt, kan veel verhalen". Verhalen vanuit de historie, van ver weg in tijd, vanuit het verleden. Typisch iets waar een oudheidkundige vereniging naar op zoek is.

Praats of een praatje (praetje) is een kort gesprek over alledaagse dingen. Maar ook een bezoek brengen of men zegt het over iemand die iets onbelangrijks meedeelt. Een praatje is ook het gesprokene zelf, het kunnen verzinselfs zijn of verzonden verhalen, een korte verhandeling maar ook een causerie.

Beschouw 'VITTEPRAETJE' als een middel om elkaar verhalen uit het verleden te vertellen of mededelingen te doen. Daar zullen best wel eens verzinsels bij zijn, maar wij zullen met de ondertitel "door leden voor leden" proberen elkaar niets op de mouw te spelden. Ook uw verhaal is belangrijk. Laat u horen, enne...bedenk dat niet iedereen verhalen hoeft te kunnen schrijven. Dat maken wij er eventueel wel van. Veel plezier met VITTEPRAETJE!

Bij de start..., door de voorzitter

U heeft het eerste nummer in handen van wat - naar het bestuur hoopt - hèt orgaan moet worden van ons aller Herderewich.

Het is de bedoeling dat *Vittepraetje* als kwartaalperiodiek verschijnt als het blad van en voor ons allemaal. Eenieder die iets te melden heeft dat past binnen het kader van onze vereniging, krijgt de ruimte.

Herderewich heeft eerder een blad gekend dat enkele malen per jaar verscheen, de *Kronieken*, maar bij gebrek aan kopij is deze uitgave een langzame, maar zekere dood gestorven.

Toch heeft uw bestuur - op instigatie van onze secretaris - de moed opnieuw een eigen blad te lanceren, omdat dit de band met de leden kan verstevigen, de belangstelling voor actuele zaken kan gaande houden en informatie kan verschaffen over die activiteiten, die vaak alleen bekend zijn bij direct betrokkenen, bijvoorbeeld bij leden die de werkgroepen vormen.

Ervaringen van zusterverenigingen wijzen uit dat van een verzorgde uitgave wervende kracht uitgaat en nieuwe leden heeft Herderewich hard nodig! Voor een 'net jasje' en goede presentatie zorgt uw bestuur; voor een kwalitatief goede inhoud zijn alle leden, dus ook uzelf, mede-verantwoordelijk.

Vittepraetje gaat van start in het jaar waarin een uiterst belangrijk werk van hoge kwaliteit beëindigd is, namelijk ons Jaarboek. Dit verscheen van 1990 t/m 1995. Herderewich heeft met deze zes edities eer ingelegd.

De mensen die het vele werk voor dit jaarboek hebben verzet, verdienen alle lof. Ik betuigd dan ook mijn welgemeende dank aan mevrouw Bolten en de heren Van Hell, De Jong en Van der Wiel.

Ik besluit met ons *Vittepraetje* succes toe te wensen.

Jan J. Hilbers

Mededelingen nr 64

1. Van de bestuurstafel:

De penningmeester laat weten dat hij na .. jaar trouwe dienst, tijdens de komende Algemene ledenvergadering (febr 1997) zal aftreden en niet herkiesbaar zal zijn. Dit besluit wordt natuurlijk door het bestuur geëerbiedigd, maar zij wordt hierdoor wel incompleet.

Tenminste, als zich voor die tijd geen kandidaat (m/v) voor deze functie heeft beschikbaar gesteld. Volgens de huidige penningmeester vergt deze functie zeker niet veel (vrije) tijd.

Wie o wie voelt iets voor deze job? We maken het vroegtijdig bekend om de vergadering de gelegenheid te geven in februari 1997 de beste te kunnen kiezen uit veel kandidaten. Deze persoon moet tenslotte de huidige penningmeester vervangen! Oh ja.... in het bestuur heeft pas één vrouw zitting!

De secretaris maakt bekend dat er, nu Vittepraetje verschijnt, in principe geen losse convocaties voor ledenbijeenkomsten meer verschijnen. Als Vittepraetje uitkomt zal op blz 1 (bij de inhoudsopgave) de agenda voor het komende kwartaal zijn opgenomen. Indien nodig zal er in dezelfde uitgave nader aandacht aan een agenda-onderwerp worden besteed. Als u meteen het gehele kwartaal overneemt in uw eigen agenda/kalender, bent u precies op de hoogte. Wel zal in de plaatselijke huis aan huis bladen en op de kabelkrant meer aandacht worden besteed aan de activiteiten van Harderewich. Komt u er niet uit, een telefoontje naar de vereniging kan ook altijd nog.

2. Van de werkgroepen:

De werkgroep Open Monumentendag heeft voor de tiende maal de Open Monumentendag Harderwijk georganiseerd op 14 september 1996.

Ditmaal in de vorm van een fietsroute langs de verschillende kerken van Harderwijk welke voor deze dag geopend zullen zijn. Let u op de aankondigingen in de verschillende bladen.

Kleine historie

De werkgroep Groenteveiling heeft haar werkzaamheden afgerond en zichzelf opgeheven. Het resultaat leest u in een verslag op blz. 9 e.v.

Het wachten is nu op afronding van de werkgroep callicotfabriek met een verslag door de heer J. Kooiman.

De heer J. van der Spek laten weten dat zijn onderzoek naar het Lager Onderwijs te Harderwijk vanaf 1800, inmiddels vormen begint aan te nemen. Hij houdt ons op de hoogte.

3. Van de excursiecommissie

De excursiecommissie heeft als najaarsexcursie gekozen voor een bezoek aan het Gooise dorp Huizen. Zie de mededeling op blz 5.

4. Verkoop oude kronieken.

Er zijn nog enkele oude kronieken te koop, alleen voor liefhebbers!

Op iedere ledenbijeenkomst heeft de penningmeester er wel een paar bij zich voor de verkoop. Voor de prijs hoeft u het niet te laten.

@@

WELKOM IN HUIZEN, DE STAD AAN HET WATER

Op zaterdag 5 oktober organiseert Herderewich, de oudheidkundige vereniging voor haar leden de najaarsexcursie.

De excursiecommissie heeft na de lange rit naar Lier (B) in het voorjaar, gekozen voor een doel dichtbij en wel het zich stad noemende dorp Huizen.

Huizen is al heel oud. De eerste nederzetting moet er al in de 10de eeuw geweest zijn. Het eigenlijke ontstaan ligt dicht bij het jaartal 1400. Huizen komt aan zijn naam doordat de bewoners al vroeg in stenen onderkomens - huizen - woonden, dit in tegenstelling tot omliggende dorpen waar de bewoners nog in plaggenhutten huisden.

Huizen is uitgegroeid van een kleinere gemeente naar een woonplaats voor 42.000 inwoners, schitterend gelegen aan het Gooimeer met jachthavens en een boulevard.

Nieuw en oud Huizen lopen soepel in elkaar over. Dat Huizen vroeger een vissersdorp was is lang niet bij iedereen bekend, maar is heel goed te zien bij een wandeling door de oude Vissersbuurt, langs de oude haven en in de musea. Het Bakkerijmuseum, het Huizer Klederdracht Museum en het Huizer Museum geven een goed beeld van de bijzonder rijke klederdracht (met steeds groter wordende vrouwenmutsen) en de sfeer van het leven in die tijd.

Wat we hiervan te zien krijgen is aan de excursiecommissie, we laten ons verrassen. Natuurlijk is er tijd voor een natje en droogje maar dan moeten we wel op tijd vertrekken. Het vertrek is gepland op 13.30 uur vanaf de bekende parkeerplaats aan de Vondellaan/Cremerstraat t.o. winkelcentrum Stadsdennen. We rijden met eigen vervoer. Wilt u bij aanmelding voor deze excursie s.v.p. opgeven of u wel of geen eigen vervoer heeft en of u meerrijders wilt/kunt hebben; zo ja: hoeveel.

Natuurlijk bent u er ook weer bij!

Resumé:

Excursie Huizen, zaterdag 5 oktober 1996, vertrek 13.30 uur, vanaf winkelcentrum Stadsdennen, parkeerplaats Vondellaan/Cremerstraat

Opgave: excursiecommissie tel 0341 - 421786 of 0341 - 416828

Kosten f 10,00 per persoon, te voldoen bij vertrek.

LIERKE PLEZIERKE

het Belofte Land

Na de lezing op 10 april over de geschiedenis van Vlaanderen en de provincie Antwerpen, waarin de stad Lier een plaats heeft gevonden, was het op zaterdag 27 april dé dag voor een bezoek aan die stad.

Een verslag:

Onder een stalende zon verzamelden zich rond 07.45 uur 39 Herderewichse "dagenmelkers" voor de tocht naar de stad Lier, waar de sappige Nete-oeveren de huiskamer en de blauwe hemel het plafond zijn.

Met bovenstaande wijze van uitdrukken is meteen één van Liers grote zonen, *Felix Timmermans*, de geestelijke vader van *Pallieter*, geïntroduceerd.

Na ruim twee uur rijden zat het gezelschap in het voormalige graanpakhuis aan de koffie met een Liers vlaaike.

Voor sommigen, die grote goesting hadden, was deze lekkere *zinnaps* vlaai wel een desillusie.

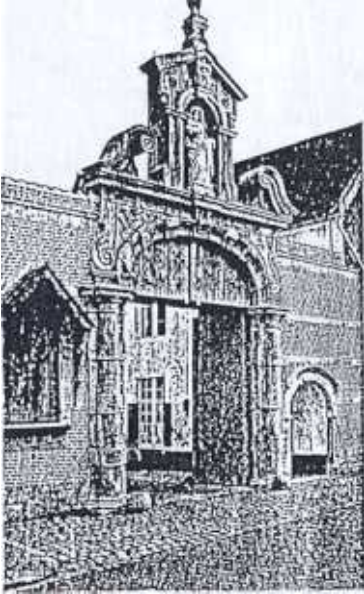

DE WERELDBEROEMDE ZIMMERTOREN

In twee groepen, ieder met een bekwame en enthousiaste gids, rap de stad in. Langs de «Paardendrink» en de Zimmertoren, herinnering aan een merkwaardige uurwerkfanaat, naar de serene stilte van het Begijnhof.

In afmeting een kleine, af te sluiten, stadswijk. Huisjes met vrolijk toegepaste heiligen-namen, niet te verwarren met heilige huisjes, een (brand-)steegje het « Hemdsmouwken», de fraaie maar zeer aan restauratie toe zijnde kerk en de kruiswegborden met in woord en beeld wel zeer plastische beschrijvingen van het lijden van de Heer.

Begijnhof - Hoofdingang

Vervolgens langs de ijzeren schaapskudde -symbool voor de scheldnaam van de Lierenaren- naar de Sint Gummaruskerk.

Gummarus, een edelman uit het naburige Emblem, een braaf man met een 'kwaai wijf' met de veelzeggende naam Grimmara, heeft vele wonderen op zijn naam staan.

Het weer samenvoegen van een doorgezaagde boom is daarvan niet de geringste.

Voor rationele Harderwijkers met bewust of onbewust calvinistische wortels is het gemak waarmee onze zuidelijke taalgenoten met waarheid en verdichtels omgaan, betoverend. Enerzijds is er de openlijke twijfel aan wat Gummarus wordt toegeschreven en aan het in Lier in 1496 gesloten huwelijk tussen Philips de Schone en Johanna (de waanzinnige) van Castilië;

anderzijds is er de jaarlijkse Gummarusprocessie en is er het feest met toeters en bellen ter gelegenheid van de 500e herdenkingsdag van het genoemde huwelijk. Heden en verleden lijken er een harmonisch geheel.

Dat de stad zijn verleden in ere houdt is ook te zien in de wekelijkse visafslag, hoewel de Nete alleen nog voor sportvissers enige aantrekkelijkheid heeft.

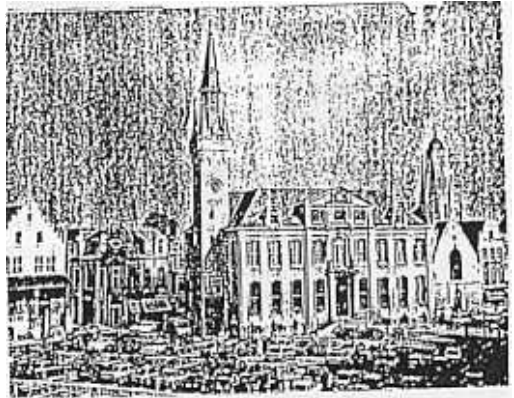
De lunch in het pakhuis «De Fortuin», opgesierd met desgewenst het plaatselijke Cavesbier was een ontspannen gebeuren.

's Middags stond ondermeer het stadhuis (1740-1745) op het programma. Van oorsprong de lakenhal (1367) en later vele malen vertimmerd.

In de hal van het gebouw staat een werkstuk van een andere beroemde inwoner: *Lodewijk van Boeckel*. Een metalen sculptuur van het gevecht tussen een adelaar en een draak.

Prachtig is ook de eikenhouten rococo-wenteltrap zonder enige ondersteuning. Het letterlijke en figuurlijke meesterstuk van een schrijnwerkersgezel. De raadzaal werd door de gids ondubbelzinnig de zaal der illusies genoemd. Deels sloeg dit op bouwkundige zaken en kunstwerken die niet zijn wat zij lijken; het andere deel sloeg op het werk van de raad dat wel eens meer droombeeld dan werkelijkheid is.

Opvallend was de zetelopstelling: op één rij de forse stoelen van de burgemeester(v) en de schepenen.

Daarvoor in een halve cirkel de stoelen van de meerderheid. Daaromheen in een halve cirkel, op de tweede rang, de plaatsen van de oppositie. De illusie van een regentenbestuur dat samen met de meerderheid de dienst uitmaakt, of werkelijkheid?

Werv - Kleine Nete

Vroeg of laat is er in elke excursie het chaosaspect. Dat houdt Herderwisch menselijk.

De plaats waar de bus zou staan was bij een groep niet goed doorgekomen. Dat gaf aanleiding tot het nodige heen en weer geloop en gerij. Maar met een half uur vertraging werd dan toch de thuisreis aanvaard.

Dankbaar keek het gezelschap naar de borden langs de weg met het opschrift 'Dit landschap wordt u aangeboden door de landbouwers'.

Een ludieke actie van de boeren tegen verstening van het landschap en de HST, de hoge snelheidstrein.

Excursiecommissie en secretaris: dank voor uw inspanning.

En voor hen die niet meegingen: jammer, wij misten u en u miste veel.

Bij de volgende excursie rekenen wij op u!

J. van der Spck

De groenteveiling van Harderwijk

door J. van der Spek

Door oplettendheid van de heer M.Kappers is het archief van de voormalige 'Coöperatieve groente- en aardappelveiling Harderwijk en Omstreken' behouden gebleven. Een team, gevormd door wijlen mevrouw Molenkamp en de heren C.F.Falch en M.Kappers, ondersteund door mevrouw Kappers-van Randen heeft met veel zorg hieruit een overzicht van de geschiedenis van de veiling gedistilleerd.

Op mij rustte de taak er een verhaal van te maken.

Tuinbouw rond Harderwijk

Hoewel Harderwijk algemeen als oud-vissersplaats bekend is moet erkend worden dat een belangrijk deel van de bevolking zijn bestaan vond in de land- en tuinbouw. In de eerste helft van deze eeuw werden de gronden rond de stad nog voor dit doel benut. De *Stadsweiden* spreken voor zich. In de *Stadsdennen* werden vooral aardappelen en rogge verbouwd. De streek tussen Friese gracht/Hierdenseweg en Verkeersweg was het domein van de tuinders. Zij kweekten groenten, fruit en op beperkte schaal bloemen en planten. De teelt vond voornamelijk plaats op de koude grond, deels onder zogenaamde éénruiters (platte glasbakken) en later in een paar kassen. De kwekers vonden er met hard werken een doorgaans karig bestaan in. Aparte vermelding verdient de teelt van bessen - vooral zwarte. Een grote kwekerij van Vitringa lag tussen de Friese gracht en de Doelenmuur/-straat. Ook aan het Haakse pad en op de plaats van het huidige Weideheem stonden flink wat bessenstruiken.

Tuindersbedrijf van de gebroeders Van Straaten
aan het Haaksepad
Op de voorgrond éénruiters

De oprichting van de productiebedrijf Herderwijk v.a.

In oktober 1918 tot de oprichting van de heer A. van der Wal 21) was in 1918 benoemd tot directeur van het gemeentelijk leveringsbedrijf, dat in de Vlieland en later op de Vlieland was gevestigd. Dit bedrijf had tot doel de door de Eerste Wereldoorlog (14-18) ontstaan voedseltekorten voor de Herderwijkers en de en tot 3400 hier verblijvende burgers en goed mogelijk op te vangen.

Op een bijeenkomst van landeigenaren op 9 april 1919 werd een voorlopig bestuur gevormd bestaande uit de heren H. H. van der Wal, bleesmaat van H. van der Wal;

J. H. van der Wal, bleesmaat van de H. van der Wal; J. Kruithof, bleesmaat van H. van der Wal; J. H. van der Wal, bleesmaat van de H. van der Wal; en Th. van der Wal, bleesmaat van de H. van der Wal.

Zij zorgden vervolgens voor de uitvoering van een gemeentelijk reglement. Zij lieten goed tijd verlopen gaan, want al op 24 april 1919 werd in hetwelk Omslag de eerste algemene leveringsverordening gemaakt. De 24 aanvullende bepalingen stelden een reglement goed, stelden de contributie vast op 12,50 per jaar en een verbruiksverordening van 3% voor leden en 5% voor niet-leden. Als dagelijks bestuur werd gekozen: de heer Kruithof, voorzitter; Van der Wal, secretaris en H. van der Wal, vice-voorzitter, tevens voorzitter. De heer H. van der Wal, bleesmaat, werd benoemd tot afgevaardigde, tegen 15 van de vergadering. Het bestuur werd op 24 juni 1919 met een besluit van de gemeenteraad te H. van der Wal. Na enkele maanden pogingen slaagde het bestuur er vrij snel in de bezittingen van de Eerste Wereldoorlog. Op vrijdag 13 juni 1919 werd de eerste veiling gemaakt. In 1919 werd al een omzet van f 59.912,- gemaakt.

Wat een slecht was hier aan een veiling op te richten was

Tot die toe werden de landeigenaren hun producten zelf zien af te zetten aan de landeigenaren en particulieren. In deze verordening was het voor de landeigenaren mogelijk een goede prijs te krijgen en was het een van hun producten kwijt te raken. Het was echter niet het geval. Het was het gevolg van 3% verbruik van de veiling.

Het was echter niet het geval. Het was het gevolg van 3% verbruik van de veiling.

Tevens werd het de gemeenteraad - en vervolgens van de landeigenaren - mogelijk. Het was echter niet het geval. Het was het gevolg van 3% verbruik van de veiling. Het was echter niet het geval. Het was het gevolg van 3% verbruik van de veiling.

Wel en wee van de veiling

De eerste jaren kampte het bestuur met verloop onder de bestuursleden.

In 1920 vertrokken de heren Van der Wal en Jansen naar elders.

T. Kappers kwam in de plaats van Van Maanen. Voorzitter Kruithof was in ieder geval een constante factor en dat 26 jaar zo blijven. De administratie kwam ook niet geruisloos van de grond. De heer Van Dijk was als administrateur aangesteld.

De in 1919 beneemde kapostolopostman (Hanshjen, Hieter, Kappert) kreeg geen insteeg in de boeker. Na een aantal maanden bij de administratieve weg in liden en bij de pensioengemaster onder in brengen startte een nieuwe kapostolopostman (Vernarr, Kruithof, Kappert), die oosttoernde dat de beoelofte in iegerijheid van spogert een van oostel in liden vaker.

In 1921 werd de boekhouding overgenomen naar het model van de Nijlische voling. Ook dit model leidde tot een verbetering van oosttoerbaarheid. In 1922 werd de administratieve ook oosttoer. In zijn plaats werd de heer Veer van bereyendende- beoelofte. Daarom van het land geline werd tot zijn overplanting in 1927 heeft Veer de administratie tot bereyendende gered.

Maar ook de liden krijgen regelmatig van posten. Sinds de voling en verkoop en in de 294 liden in de vol liden van een goede verbetering werd. Na waarschuwingen werden liden gered. Via een goede posten werden ook van van oosttoer toegelaten. Als een reis land loopt dit naar de geredende heer.

In 1922 werd bereyend van eigen volingsoort in oosttoer. Men had een beoelofte van de oosttoer in oosttoer liden en de geredende heeft bereyend van het beoelofte in liden van. Er van oosttoer vrede / 200,- in liden. Toch was de heer. Architect Van Leenderen oosttoer een oosttoer. Sinds werd bereyend , van van liden liden / 4200,- liden in liden.

1922 van bereyend van 1921 jaar voor de voling: in van een liden van / 1111,-. De heer liden liden in het liden gebouw een liden voor de voling van oosttoer liden. Op 20 april 1923 werd het volingsoort gered. Met een oosttoer van een oosttoer, in de voling van volingsoort gered. Na een jaar van liden wagen liden liden werd in 1924 een liden van oosttoer gered. Er van van liden liden van oosttoer liden van de liden in liden. In 1923 werd het gebouw gered. In de liden '20 werd er oosttoer verlichting gered. Het liden van liden van van oosttoer, en oosttoer van de liden liden van geredende, van oosttoer, van oosttoer voor de liden. Ook werd er een liden naar de geredende in liden geredende en een liden liden.

Kruithof gaf liden geredende voorliden. A.H. liden liden van de heer Van liden, liden van de liden in liden van liden liden. In liden werd geredende liden liden als liden op te liden op de voling en van de liden liden werd een liden voor het liden van geredende liden.

De Tweede Wereldoorlog had ook de voling in liden.

Er was van liden liden van de liden, liden liden van de liden liden op het liden van de voling geredende van de voling en oosttoer liden liden liden van liden liden liden. Zelf er liden liden liden liden niet liden in liden.

Coop. Fruit en Groentenveiling
voor HARDERWIJK en OMSTREKEN.
O-O-O-O-O

10 Aug 1954

L A A T S T E W A A R S C H U W I N G ! ! ! !

Het Bestuur der Coop. Fruit, Aard, en Groentenveiling richt zich langs dezen weg, niet alleen tot hare leden, doch ook tot allen die groenten en of fruit te verkopen hebben : Gij allen weet dat het streng verboden is uw producten - hetzij particulier, hetzij aan den handel - buiten de veiling om, te verkopen. Zeer streng zal er tegen hen die zich hieraan niet houden, worden opgetreden. Zelfs is het niet uitgesloten dat uw geheele oogst in beslag zal worden genomen.

Bovengenoemd Bestuur meende derhalve alle Telers en Kweekers voor het laatst ernstig te moeten waarschuwen !

Ieder die een en ander te verkopen heeft op het gebied van groenten en fruit, IS VERPLICHT uitsluitend over de veiling te verkopen.

K 5136.

Het Bestuur.

Buiten de veiling om verkopen was
in de oorlog een economisch vergrijp

De veiling deed meer dan handel drijven

Na de oorlog trad de teruggang in voor de groenteteelt en dus ook voor de veiling. De Hardervijkse kleinschalige bedrijven gingen steeds meer achterlopen bij de grote teeltgebieden elder in het land. Grossiers kochten daar in en leverden aan de winkeliers alhier. De zonen van de kwekers zagen in vele gevallen geen brood meer in voortzetten van het harde bestaan van hun ouders, gingen ander werk doen of begonnen ergens anders (Vleuten, Zutphen) een bedrijf.

De stadsuitbreiding slokte tenslotte de grond op. In de opeenvolgende naoorlogse uitbreidingsplannen is overigens goed te zien dat de tuindersgrond lang is ontzien. Diverse malen is er in de loop der jaren contact geweest met het bestuur van de eicveiling om tot samenwerking te komen. Daar bestond steeds de wens zelfstandig te blijven. In 1947 tenslotte was de economische situatie zó veranderd dat beide verenigingen samensmolten met als werklocatie het gebouw van de groenteveiling.

Hier houdt in feite de geschiedschrijving van de opeenvolgende secretarissen op. Op 5 oktober 1947 deden voorzitter A.Jansen, secretaris W.Bos en bestuurslid Mons het licht uit. De nieuwe gezamenlijke veiling heeft nog gefunctioneerd tot 1972. Toen kocht de gemeente het pand op.

Veilinggebouw gezien vanaf de Hierdenseweg
foto M.Kappers

In 1977 werd het gesloopt ten behoeve van de aanleg van de verlengde Selhorstweg. Over enkele jaren zal er zelfs geen open plek meer zijn die herinneringen oproept aan de grote groene loodsen.

Impressie van een veilingdag

In een interview met de heer J.Tromp, oud-groentehandelaar in de Luttekepoortstraat, hebben wij een indruk gekregen hoe een koper de veiling beleefde.

"De kwekers zetten voor de veiling hun producten op hun vaste plaats in de veilinghal. De kopers bekeken de waren op kwaliteit. De naam van de kweker zei ook al veel. De kopers wisten wie goede grond had, zorg aan zijn producten besteedde en al of niet foetelde met gewicht e.d. De kopers hielden bij de inspectie van de waren ook elkaar in de gaten. Door wel of juist niet aandacht aan een bepaalde partij groente of fruit te geven, kon men wel eens een mede-koper op een dwaalspoor brengen over de eigen interesse en hem zo bij het veilen net te vlug af zijn. De lege kisten werden intussen bij de kistenknecht ingeleverd, die daarvan aantekening hield.

Als de veiling begon namen de kopers hun vaste jaarlijkse gebruiksplaats in acht: hun gewoonte strekkingen. Ik had nummer 4. De veilingmeester, Jan van Oo, begon iedere veiling met de producten van een andere kweker, zodat deze bij toerbeurt als eerste in de schikking of als laatste aan de koop kwam. Langzaam de veiling breiden de prijzen immers nogal eens uit. Ze werden ritueel en kansen aardig veranderd.

De veilingmeester kreeg de prijs op basis de verwachte voorwaarde opbrengst, d.w.z. hij bracht de wijers van de kiosk op een punt en liet hen daar terug lopen tot een koper hen niet meer druk op zijn klop tot staan bracht. In de kiosk richtte dan het koperennummer op. De veilingmeester noteerde koop, prijs en koper op het veilingbureau van de linter afrekening. De koper bleef aansprakelijk tot vaststelling van welke kweker hij wat had gekocht en tegen welke prijs. Ze werden zijn aangevoerde partijen afgewerkt. Een enkele keer werd een te late koper, b.v. marabou, voorgewaden voor de koperstraf; zodat later de werp slaag kon zijn. Wij waren met goed af kopers, meest groothandelaren uit Friesland, Eindhoven, Maastricht, Eindhoven en enkele groenten. Maar goed onderhand gebreuk hadden wij een koperovername. Lijfsverkoop konde niet kerven per week. Ik heb die een tijdje samen laten.

Geen aanbieder voort met ik moest een marabou maken te rugkopen voor het een kerven. Wij konden het overigens goed met elkaar vinden. Bijna te zien of zijn bij het rijden, was een sport. Goed inkopen voor een rekening als niet op de veiling kan kerven goede en versen bij. En via de verpakking in het veld zitaten op het veilingbureau. Wij bleiden kerven met het veld van de veilingbureau met de veiling in veld. Er was drie maal per week veiling, op woensdag, vrijdag en vrijdagmiddag. In de tijd van de veld geven werd er ook wel 's morgen vroeg geveld. met de halve velden met 12 uur voor groenten op veld wilde kerven.

Het veilinggebouw kort voor de sloep
foto Veld Museum

LEZING TIJDMETING

door de heer F.J. Reith

op donderdag 12 september 1996 (zie agenda blz 1)

In onze tijd is het niets bijzonders meer om de tijd in honderdsten van één seconde te meten. Voor ons is het dan ook haast onvoorstelbaar, dat onze verre voorvaders geen enkele behoefte hadden om de tijd te weten of te meten. Er was geen sprake van jaartallen, maanden weken of dagen. Laat staan uren, minuten of seconden.

Hoe heeft dit fenomeen zich ontwikkeld? In het begin waren er slechts kalenders en nu zijn er zelfs atoomklokken. Daartussen ligt 6000 jaar!

Daarover gaat dit verhaal. Het begint in Mesopotamië 4000 v Chr en eindigt in Nederland in 1912, toen ook wij de internationale tijdzones gingen erkennen.

In de loop van de presentatie worden ook instrumenten voor mechanische tijdmeting aan de orde gesteld, tot op het moment dat Christiaan Huygens in 1657 het slingeruurwerk construeerde.

Wat u op deze avond gepresenteerd wordt is beslist geen diepgravende, wetenschappelijke verhandeling. Het is een verhaal van een amateur-klokkenliefhebber, die geboeid is door de ontwikkeling op het gebied van tijdmeting. Voor een paar gulden koop je vandaag een quartz-horloge met een zeer grote ingebouwde precisie. Maar daar ging heel wat aan vooraf!

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

HOLLAND

We waren vroom, gereformeerd, en overdreven
de psalmen staan ons nóg in het gezicht geschreven
we waren preuts met sjieke katholieke klokken
we droegen hoog-gesloten halzen, lange rokken

toen kwam de nieuwe tijd met eigen nieuwe wetten
en Holland barstte uit historische corsetten
we bloeiden open en we kropen uit de schulpen
en uit het water, uit de molens en de tulpen

de vissersjongen ging de hippe vogel spelen
en boerderijen werden geurende bordelen
maar altijd meldt zich nog een log en stug verleden
kom je dingen tegen die we vroeger deden

de blauwgeruite kiel is al te snel gekrompen
er groeiden veel te hoge hakken aan de klompen
en daarom loopt geen land ter wereld al zo lang
zo eigenwijs te tobben met 'de overgang'

Contactadressen werkgroepen:

Harderwijk-Hierden

N.C.R.de Jong
Beethovendreef 13
3844 AR Harderwijk
(0341)421342

Open Monumentendag

zie N.C.R.de Jong

Groenteveiling

M.Kappers
Smeepoortenbrink 36
3841 EM Harderwijk
(0341)412491

Recente Historie

A.F.van Eeden
Bunschotenmeen 35
3844 HE Harderwijk
(0341)414136

Archeologie

zie N.C.R.de Jong

Genealogie

J. Duinkerken
Grote Poortstraat 33/g
3841 AK Harderwijk
(0341)422916

Excursiecommissie

mevr C.Andel
Brouwersteeg 11
3841 EK Harderwijk
(0341)416828

Kleine Historie

diverse

Herdenking oprichting

Gelderse Academie

zie J.J. Hilbers

Viering 25-jarig jubileum

Herderewich

J.J.Hilbers
Rietgorsmeen 80
3844 ZV Harderwijk
(0341)414195

LET OP!

Insturen van kopij vóór iedere 15e van de middelste maand van het lopende kwartaal.

Hulpje:

kopij inzenden vóór 15 november 1996 voor de uitgave januari 1997

vóór 15 februari 1997	april 1997
vóór 15 mei 1997	juli 1997
vóór 15 augustus 1997	oktober 1997
vóór 15 november 1997	januari 1998